

TREND

VESZÉLYBEN A MÉDIA- SZUVERENITÁS

A külföldről
finanszírozott
média forrásai
és donorjai

1. szám | 2023

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Az országok közvéleménye része az adott nemzet és az általa alkotott állam *kulturális erőforrásainak*. Ennek fontosságát éppen a 2020-as évek elején tapasztalhatjuk meg, minden korábbinál jobban, hiszen a veszélyek korába lépve – előbb a koronavírus-járvány, majd az orosz-ukrán háború és a válaszul érkező elhibázott szankciós politika, illetve ennek gazdasági következményei miatt – a higgadt közvélekedés az, amely kellő felhatalmazást, társadalmi erőt és biztonságot tud nyújtani. Vagy éppen fordítva: a lerombolt bizalom, a hitelvesztés és az általános elbizonytalanodás közepette a pánik hozzájárul a stabilitás odaveszéséhez. Röviden ez a *médiaszuverenitás* tétje.

Pontosan az előbbieket miatt nem lehet közömbös, sem társadalmi, sem politikai vagy kulturális, sem pedig gazdasági vonatkozásban, hogy egy adott ország nagyobb elérésű, széles lefedettségű tömegtájékoztatási infrastruktúráján (nyomtatott sajtó, rádió, televízió), különösképpen annak egyre bővülő elektronikus-digitális szeletén (honlapok, közösségi média, online fórumok) milyen információk áramlanak keresztül. Mindez nem választható el a tulajdonosi körtől, illetve attól a donortól, amelyik a működésre forrást biztosít. Ez pedig már a szuverenitással kapcsolatos kérdést vet fel, és pedig azt, hogy a külföldről származó forrásokkal együtt vajon csak anyagi támogatás érkezik-e, vagy politikai megrendelés is, amely a küldő ország, illetve nemzetközi szervezet érdekeit szolgálja. **A Magyarországon működő, részben-egészben külföldről finanszírozott vagy külföldi kézben lévő és kivétel nélkül kormánykritikus médiatermékek működésében a magyar állam stabilitásának szolgálata és a közbizalom építésének szándéka a legkevésbé sem érhető tetten. Érdemes tehát azoknak a forrásoknak az eredetét megvizsgálni, amelyek lehetővé teszik fenntartásukat és működésüket, hiszen így a finanszírozás céljára is fény derül.** A külföldről finanszírozott média információs és tájékoztatási tevékenységéből fakadóan nagymértékben alkalmas az *indirekt befolyásszerzésre*, ami szuverenitáscsökkentő gyakorlatot jelent.

XXI. SZÁZAD INTÉZET

Békés Márton
Biró András
Deák Dániel
G. Fodor Gábor
Kosztur András
Nagy Ervin

TREND | 1. szám | 2023

2023. március 13.

Tipográfia, tördelés: Arany Imre | Layout Factory

© XXI. Század Intézet, 2023

A XXI. Század Intézet a Magyarországon működő és itt bejegyzett kormánykritikus médiatermékek közül – kizárólag nyílt forrásokon alapulva – megvizsgáltak esetében arra a következtetésre jutott, hogy **az online tartalomszolgáltatók (444, Partizán, Telex), a külföldi tulajdonban vagy finanszírozásban lévő médiumok (Szabad Európa, RTL) és a magukra tényfeltáróként-tényellenőrként tekintők (Átlátszó, Direkt36, K-Monitor, Lakmusz) egyaránt külföldi forrásokat kapnak, összesített éves átlagban 25 és 100 százalék közötti arányban.** Ezek közvetlenül vagy áttételesen többnyire a következő típushoz tartozó donoroktól érkeznek, példákkal illusztrálva:

- államok külügyminisztériumai és nagykövetségei (Amerikai Egyesült Államok, Hollandia)
- külföldi pártalapítványok és kormányügynökségek (Heinrich-Böll-Stiftung, National Endowment for Democracy, United States Agency for Global Media)
- alapítványok (Fritt Ord Foundations, German Marshall Fund of the United States, Open Society Foundations, Robert Bosch Stiftung, Rockefeller Brothers Fund, Sigrid Rausching Trust)
- nonprofit alapok és támogatáskezelők (Civitates, Foundation for Democracy and Pluralism, Network of European Foundations, Norvég Civil Támogatási Alap)
- nagyvállalati szektor (Bertelsmann, Creditexpress, Google)
- az Európai Unió szervei, pályázatai
- médiával is foglalkozó nemkormányzati szervezetek (Organised Crime and Corruption Reporting Project, Visegrad Fund, Zinc Network)
- médiumok és kiadók (AFP, Economia, *Helsingin Sanomat*, Internews)

Az elemzésbe nem vontuk be azokat a külföldi tulajdonban álló és/vagy ott bejegyzett médiatermékeket, amelyek magyar nyelven is szolgáltatnak, illetve hazai partnerségben vesznek részt (Bloomberg, Deutsche Welle, Euronews). Érdemes lenne a kapcsolati háló teljességre törekvő feltérképezése érdekében a *külföldről finanszírozott média* intézményi kapcsolatainak vizsgálata is, amely számos olyan együttműködő szervezetet találhatna (21 Kutatóintézet, Amnesty International, CEU Demokrácia

Intézet, Egyensúly Intézet, Magyar Helsinki Bizottság, Mérték Médiaelemző Műhely, Policy Solutions, Political Capital, Társaság a Szabadságjogokért, Transparency International), amelyek mind hozzájuk hasonló forrásból gazdálkodnak. A jövő kérdése az Egyesült Államok immár közvetlen médiabefolyásának nyílt kiépítése, amely a közép- és kelet-európai sajtószabadság és médiafüggetlenség fejlesztésére hivatkozva az USA Nemzetközi Fejlesztési Ügynökség (USAID) nevű állami szervezetén keresztül érvényesülne, amint ez a hivatal vezetője, Samantha Power nemrégiben tett budapesti látogatásán elhangzottakból is kiderült.

Nem teljességre törekvő, ugyanakkor főbb csapásirányokat határozottan kijelölő és az előbbiekkal kiegészíthető kutatásunk egyértelműen arra az eredményre jut, hogy **a magyar médianyilvánosságban a külföldről finanszírozott tartalomgyártók kritikus szintet értek el**, emiatt a külföldi eredetű *strukturális finanszírozás* szerkezete felveti a hazai érdekek sérelmének kérdését. Ez annál is inkább így van, mivel az elemzésben megvizsgált médiatermékek **összesített átlagban 54 százalékban kifejezetten kormányellenes üzeneteket fogalmaznak meg**, s nem pusztán kormánykritikus véleményyt közvetítenek.

444

Az online tartalomszolgáltatók, legyenek bár hírcsatornák, honlapok vagy videómegosztó oldalak, egyre nagyobb szeletet hasítanak ki a médiatortából, amely általános, globális jelenség. A Nemzeti Média- és Hírközlési Hatóság (NMHH) legfrissebb jelentése szerint 2021 utolsó negyedében több mint háromezer online tartalomszolgáltatás működött Magyarországon, melyek közül 635 szerepel az iparági mérésekben, s ezek közül is a hír/közéleti tematikát előállítók a leggyakoribbak. Éppen ezért nem lehet közömbös, hogy az egyes orgánumoknak kik a tulajdonosai és tartalmuk előállítását milyen forrásból fedezik, legyen az működés fedező, portfólióbővítésre vagy képzésre fordított összeg. A nagyobb eléréssel rendelkező, rendre kormánykritikus online médiumokról (444, Partizán, Telex) általánosságban elmondható, hogy a mikroadomány-nak címkézett hazai olvasói hozzájárulást messze meghaladja a külföldről érkező támogatás mértéke, melynek donorjai között a nagykövetségek, külföldi kormányügynökségek, globális alapkezelők és nemzetközi alapítványok egyaránt megtalálhatóak.

A 444.hu kiadója a Magyar Jeti Zrt., vezérigazgatója Kardos Gábor, a portál főszerkesztője Uj Péter. A cég bejegyzéséről a portál 2013 áprilisában számolt be.¹ 2014 februárjában külön applikációt fejlesztettek a közelgő választásokhoz kapcsolódóan, mégpedig a Soros György érdekkörébe tartozó Open Society Institute 50 ezer dolláros (kb. 17,5 millió Ft) támogatásával.² 2014 májusában pedig közölték, hogy 20 százalékos tulajdonrészert szerzett a cégben a Digital News Ventures nevű amerikai befektetési alap, amely az üzleti együttműködések révén Soros Györggyel is kapcsolatban álló Media Development Investment Fund (MDIF) részeként működik.³ Ebből kifolyólag a cég igazgatótanácsában két külföldi tag is van (Uj Péter főszerkesztő 2017-es állítása szerint nekik nincs beleszólásuk a lap működésébe). Az MDIF 1995-ben jött létre azzal a céllal, hogy „a független és szabad sajtót támogassa azokban az országokban, ahol az veszélyben van”,⁴ alapítói és támogatói között pedig többek között a Soros-féle Open Society Foundations is szerepel. Tehát **a 444 körül már alapítása után közvetlenül megjelent a nemzetközi alapítványok és befektetési alapok tulajdonrészesedése és támogatása által közvetített külföldi érdekeltség, amely azóta egyre csak növekedett.** A 444 impresszuma szerint videós tartalmaik előállításához 2018 óta az Oak Foundation, 2019 óta pedig a német zöldek Heinrich Böllről elnevezett pártalapítványának támogatása is hozzájárul, sőt utóbbi 2020 óta a jogállammal foglalkozó tartalmak készítését is támogatja. 2021 októberében jelentették be, hogy az Európai Bizottság támogatásával és a francia AFP hírügynökséggel együttműködve tényellenőrző portált indít a Magyar Jeti Zrt., ez lett a Lakmusz *(lásd a hazai tényellenőrzés anyagi hátterével foglalkozó részt)*.⁵ Az NMHH adatai szerint a 444 2019–21-ben a tíz leglátogatottabb hazai online tartalomszolgáltató között a nyolcadik-tizedik helyen állt.⁶

1 <https://444.hu/2013/04/10/bejegyeztek-a-magyar-jeti-zrt-t>

2 <https://444.hu/2017/04/18/olvasoinkhozhoznak>

3 <https://444.hu/2014/05/23/van-egy-uj-kisebbségi-tulajunk>

4 <https://www.mdif.org/about/funders-and-investors/>

5 <https://444.hu/2021/10/27/magyar-nyelv-tenyellenorzo-oladalt-indit-az-europai-bizottsag-tamogatasaval-a-444-es-a-qubit-kiadoja-a-magyar-jeti-zrt>

6 *Médiapiaci jelentés*, 2022. NMHH, Bp. 2022. december, 65.

PARTIZÁN

A Partizán közösségimédia-hálózatának fenntartója a Partizán Rendszerkritikus Tartalomelőállításért Alapítvány, amely 2020 novemberében jött létre. A Partizán-projekt zászlóshajójának az azonos nevű YouTube-csatorna tekinthető, emellett tartalmaik több más közösségi felületen, sőt offline is elérhetők. Alapítója és főszerkesztője Gulyás Márton, aki korábban a Közös Ország Mozgalom és az amögött álló Közös Ország Alapítvány egyik alapítója volt. Támogatását tekintve a Partizán Rendszerkritikus Tartalomelőállításért Alapítvány a Partizán hivatalos Facebook-oldalán 2021 végén közölte, hogy „a German Marshall Fund [of the United States] meghívásos pályázatán 15 000 USD díjazásban részesültünk”, valamint hogy „a The Foundation for Democracy and Pluralism meghívásos pályázatán 200 000 EUR díjazásban”.⁷ Ez mai árfolyamon számolva összesen több mint 12 és fél millió forint. A támogatások fontosságát hangsúlyozva a Partizán ugyanakkor azt is közölte, hogy „ezeknek a díjazásoknak is köszönhetően az előfizetőink által összeadott, havonta több mint 15 millió forintból így nem kényszerülünk technikai/műszaki eszközöket, létesítmény felújítást finanszírozni, vagyis azt továbbra is az alapműködésünkre költhetjük”. Az alapító-főszerkesztő másutt hozzátette, hogy a finanszírozásba beszállt „a National Endowment for Democracy [NED], akik adtak támogatást és jelezték, hogy a továbbiakban is szívesen támogatnak”.⁸ Mint később nyilvánosságra hozták, ennek a támogatásnak az összege 98 ezer dollár (több mint 34 millió forint) volt és a Partizán választási roadshow-ját finanszírozták belőle.⁹ A NED-et az amerikai Kongresszus hozta létre, az általa külföldre továbbadott források teljes egészében amerikai adófizetőktől származnak. De 2022 októberében megemlítette Gulyás Márton azt is, hogy „most is be van adva legalább másfél tucat pályázatunk különböző donorkhoz, európaiakhoz és amerikaiakhoz egyaránt”.¹⁰ A Partizán által közölt adatokból tehát világosan kiolvasható, hogy bár

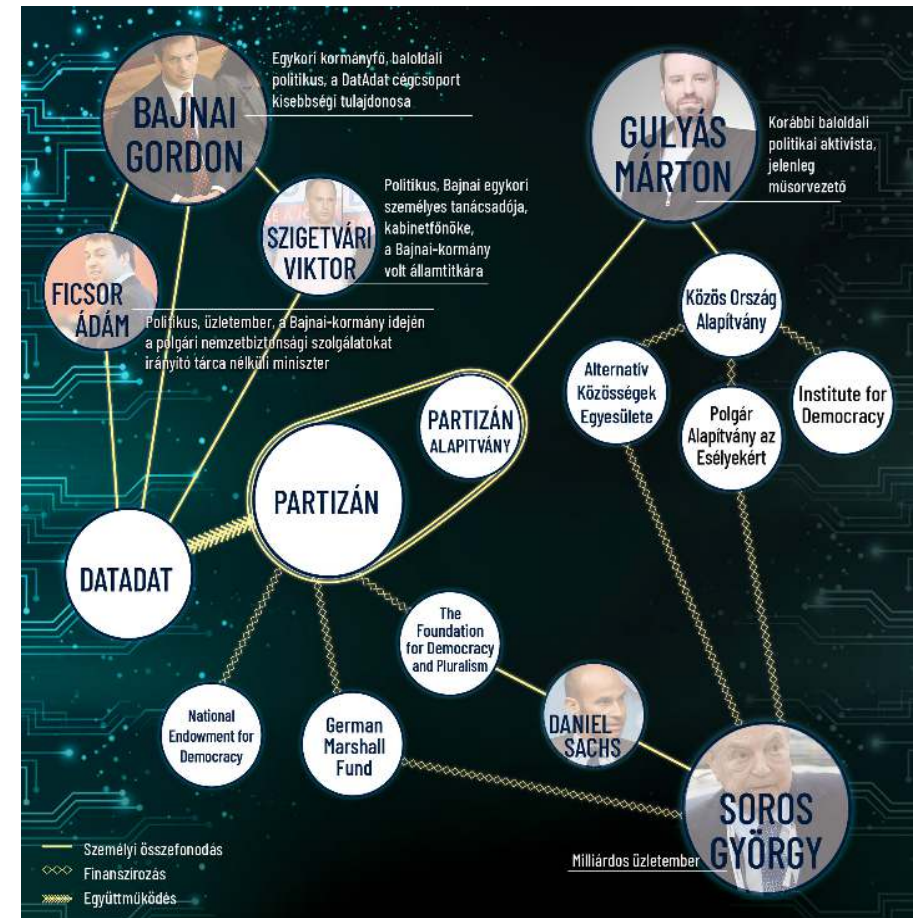
⁷ <https://www.facebook.com/partizanpolitika/posts/3167085756952646>

⁸ <https://kreativ.hu/cikk/abban-hogy-marki-zay-helyett-orban-viktort-valasztottak-meg-nincs-felelossegunk>

⁹ <https://www.facebook.com/partizanpolitika/posts/pfbid02WQkZEy3H6xmHWrHDSySS54L4tFb3Ea7KtrApMNPYmwwTtWgDeRF7NpHmGSJa6AtI>

¹⁰ <https://kreativ.hu/cikk/abban-hogy-marki-zay-helyett-orban-viktort-valasztottak-meg-nincs-felelossegunk>

a költségvetésüket illetően a kisebb és nagyobb összegű, közelebbről meg nem nevezett forrású magánadományok dominálnak, a külföldi kormányzati és nemkormányzati forrásokból érkező támogatások nagyságrendjüket tekintve minimum megközelítik ezeket. Az alapító-főszerkesztő által 2021–22-ben közöltek értelmében **a jövőben a külföldi intézményektől érkező támogatások arányának növekedése várható a Partizán esetében, amely tevékenységét vállaltan ilyen finanszírozásra is építi.**

A Partizán kapcsolati hálója és finanszírozási háttere (forrás: Mandiner)

TELEX

A Telexet alapításakor kiadó Van Másik Kft.-t 2020. július 31-én alapította Kárpáti Márton, az Index korábbi főszerkesztő-helyettese, ugyanazon év szeptember 4-én jelentették be adománygyűjtésüket és október másodikán indították el a hírportált.¹¹ 2021 első felében „Munk Veronika és Dull Szabolcs, a Telex két főszerkesztője, illetve Kárpáti Márton, a Telex kiadójának vezetője létrehozta a Ne Hallgassunk Nonprofit Kft.-t. Ez a cég kapott 200 ezer eurót, azaz nem kevesebb, mint 74 millió forintnak megfelelő összeget a cseh Economia kiadóvállalat alapítványától”.¹² Az Economia még 2020. szeptember 21-én jelezte, hogy ennyi adománnyal támogatná a Telexet, a pénz 2021. március 23-án érkezett meg.¹³ A Telex mellett létrehozott nonprofit kft. – amely a Telex gyakornoki programját is finanszírozta – mindössze egyszer szerepelt részletesebben a hírportál átláthatósági jelentésében. Eszerint 2021. február 5. és október 31. között a nonprofit kft. 236 730 euró (kb. 87.6 millió Ft), illetve közel 4,3 millió forint bevételre tett szert adományokból és pályázatokból, a forinttámogatás azonban teljes mértékben az amerikai nagykövetség *small grants* pályázatából származott. 28 ezer eurót a finn Sanoma tulajdonában lévő *Helsingin Sanomat* napilap alapítványa, 5940 eurót a holland állam Human Rights Fundja, 2790 eurót pedig „főként svéd és finn magánszemélyek” juttattak a Telexnek – ez utóbbi három nyugat-európai forrásból összesen 13 és fél millió forint érkezett. 2022 nyarán az addig egyszemélyes, Kárpáti Márton alapító tulajdonában álló cég zárt részvénytársasággá alakult, amelynek célja „hogy a Telex a telexeseké legyen, és örökre az is maradjon”, azaz csak az újság dolgozói lehessenek tulajdonosok a lapnál. 2022 októberében újabb szervezetet hoztak létre a portál mellett, amikor is Dull Szabolcs főszerkesztő megalapította a Telex a Szabad Sajtóért Alapítványt, melynek célja szintén a támogatásgyűjtés. 2022 végén létrehozták a Ne Hallgassunk Nonprofit Kft. által működtetett Telex Akadémia nevű oktatóközpontot, amelyet az amerikai külügyminisztérium alatt működő Bureau of

11 <https://telex.hu/kozlemeny/2020/11/10/telex-atlathatosagi-jelentes>

12 <https://telex.hu/kozlemeny/2021/06/02/itt-a-telex-masodik-atlathatosagi-jelentes>

13 <https://telex.hu/kozlemeny/2021/03/25/megetkezett-a-200-ezer-euro-a-telexnek>

Democracy, Human Rights, and Labor nevű ügynökség támogat, két évre 740 740 dollárral, vagyis közel 260 millió forinttal.¹⁴ A Telex alapításától 2022. szeptember 30-ig közvetlenül – nem számolva a nonprofit kft. által kapott támogatásokat – összesen több mint 1,6 milliárd forintra tett szert támogatásokból, pályázatokból és sajtódíjakból, amely előfizetési és hirdetési bevételeinek közel kétszerese.¹⁵ 2022 nyarán közzétett jelentésük szerint közel 50 ezer támogatójuk 97 százaléka maximum 15 ezer forinttal támogatja az online újságot, a legnagyobb összegű alkalmi támogatás pedig egy 2020-ban beérkező másfél millió forintos juttatás volt.¹⁶ (Ehhez képest első, 2020. novemberi jelentésükben egy 2,5 milliós egyszeri támogatásról is beszámoltak.¹⁷) A Telex nehezen követhető finanszírozási modelljéből és az azt úgy-ahogy dokumentáló átláthatósági jelentéseiből az derül ki, hogy **miközben a honlap napi működését jórészt a kisebb adományok és egyéb bevételek fedezik, oktatási és társadalmi programjaikat szinte teljes egészében nagyságrendileg komolyabb külföldi forrásokból finanszírozzák.** Az NMHH adatai szerint a Telex 2021-ben a tíz leglátogatottabb hazai online tartalomszolgáltató közül az 5. helyen végzett, jócskán megelőzve az utolsó előtti helyen álló 444-et.¹⁸

14 <https://kreativ.hu/cikk/indul-a-telex-akademia>

15 <https://telex.hu/belfold/2022/12/16/itt-a-telex-otodik-atlathatosagi-jelentes>

16 <https://telex.hu/kozlemeny/2022/07/08/itt-a-telex-negyedik-atlathatosagi-jelentes>

17 <https://telex.hu/kozlemeny/2020/11/10/telex-atlathatosagi-jelentes>

18 *Médiapiaci jelentés*, 2022. i.m. 65.

RTL MAGYARORSZÁG

A külföldi tulajdonú és/vagy fenntartású médiavállalkozások a rendszerváltoztatással megnyílt piacok természetes résztvevői, amelyek megfelelő és védett működését a jogi környezet biztosítja és a rendezett gazdasági viszonyok teszik lehetővé. A médiatérben ezek a fórumok is annak a versenynek a részei, amelyek a média- és versenyszabályok tiszteletben tartásának keretében folynak, a tartalomfogyasztók figyelméért és érdeklődéséért. A külföldi médiakonglomerátumok hazai leányvállalatai (Bertelsmann-csoport – RTL Magyarország) és a külföldi államok médiaügynökségei által eltartott magyarországi fórumok (United States Agency for Global Media – Szabad Európa) már csak a tulajdonosszerkezet és a finanszírozási modell miatt is felvetik a médián keresztüli befolyásolás, sőt olykor a belügyekbe való beavatkozás kérdését.

Az egyik legnézettebb kereskedelmi csatornát a Magyarországon bejegyzett Magyar RTL Televízió Zrt. üzemelteti, amely a luxemburgi székhelyű RTL Group konszern részeként a németországi Bertelsmann-csoport leányvállalata. Az RTL-csoport legfőbb részvényese 76,28 százalékban a Bertelsmann-csoport, a részvények fennmaradó részét nyilvánosan jegyzi a frankfurti és luxemburgi értéktőzsdéken. Az RTL-csoport magyarországi működését 1997-ben kezdték meg RTL Klub néven (a csatorna 2022. október 22-től RTL néven fut), deklarálta azzal a céllal, hogy létrehozzák a TV2 közvetlen konkurenciáját. Az NMHH szerint „az öt legnagyobb árbevételű televíziós vállalkozás sorát [...] a TV2 Média Csoport Zrt. és a Magyar RTL Zrt. vezeti”, ugyanakkor főműsoridőben (18–22 óra között) 2019–21-ben rendre az RTL volt a legnézettebb csatorna (több mint félmillió nézővel), amely nemcsak piacvezető szerepét bizonyítja, hanem ekkor sugárzott híradós és szórakoztató típusú műsorszámainak állandósult első helyezését is jelenti.¹⁹ Az RTL-csoport piaci kapitalizációját 2023 márciusában 7,65 milliárd euróra értékelték.²⁰ Miután az RTL-csoport helyi leányvállalatai kereskedelmi televízióknak minősülnek, ezáltal bevételeiket főképp reklámokból és (digitális) tartalomkészítésből generálják, amely tevékenység rendkívül jövedelmező, ezáltal a vállalat képes önerőből finanszírozni magát közel egy tucat európai országban. Közülük az RTL Magyarország 2021-ben 116 millió euró (akkori árfolyamon közel 44 milliárd forint) bevételt könyvelt el, ami a 2020-as 105 millió eurós (39,7 milliárd forint) bevételhez képest 10,5 százalékos emelkedést jelent, ami főképp a magasabb tévéreklámokból származó bevételeknek volt köszönhető. ²¹ A vállalat nyeresége 2021-ben 13 millió euró (hozzávetőleg 5 milliárd forint) volt. Az utolsó elérhető pénzügyi beszámoló szerint 2022 januárja és júniusa között az RTL Magyarország 54 millió eurós (több mint 20 milliárd forint) bevételt könyvelhetett el, ami megegyezik a 2021-es első félév mérlegével. A nyereség mértéke ebben az időszak-

¹⁹ Médiaipiaci jelentés, 2022. i.m. 21. és 26–27.

²⁰ <https://companiesmarketcap.com/rtl-group/marketcap/>

²¹ Lásd bővebben: https://company.rtl.com/export/sites/rtlunited/galleries/downloads/financial_reports/RTL-Group-FY-2021-Report.pdf, 42–43.

ban viszont 15 millió euró (5,6 milliárd forint) volt, ami jóval magasabb a 2021-es első félévhez képest (9 millió euró, azaz 3,4 milliárd forint).²² Az RTL Magyarország 2021 decemberében belépett a hírportálok piacára, ami kapcsán kiemelendő, hogy az RTL.hu főszerkesztője mellett a három felelős szerkesztő is baloldali-liberális sajtóorgánumoktól érkezett. Noha az RTL Magyarország piaci alapon stabilan megáll a saját lábán, mégsem lehet függetleníti az anyavállalattól, a Bertelsmann-csoporttól, mely konglomerátum Európa legnagyobb médiabirodalmát igazgatja, több mint százezer személyt alkalmazva. A Bertelsmann-csoport irányítja többek között a világ legnagyobb könyvkiadóját, a Penguin Random House-t, 25 százalékos részesedéssel rendelkezik a *Der Spiegel*-ben, birtokolja a német *Stern* magazint, de jelen van a zeneipar, sőt az oktatás területén is. A német konzorcium befolyása az Európai Unióban is megkerülhetetlen: a médiabirodalom a Bertelsmann Alapítványon keresztül egész hálózatot épített ki tisztviselőkon és politikusokon keresztül az uniós intézményekben. A korábbi uniós ciklus bizottsági elnöke, a luxemburgi Jean-Claude Juncker maga is baráti kapcsolatokat ápolt az óriásvállalattal, míg honfitársa, Viviane Reding, aki 2004 és 2010 között az Európai Bizottság média- és technológiai portfóliót felügyelő biztosa volt, miután 2014-ben lemondott a 2010 óta betöltött jogérvényesülési biztosi posztjáról, egyenesen az Alapítvány kuratóriumához csatlakozott. Reding utódja a poszton kabinetfőnöke Martin Selmayr lett, aki korábban a Bertelsmann fő lobbistájaként dolgozott Brüsszelben.²³ Magyarországon Bajnai Gordon neve említhető meg a konglomerátum kapcsolati hálójában, akinek Haza és Haladás Alapítványát 2012-ben a Bertelsmann Alapítvány támogatta, de a volt miniszterelnök mutatta be 2018-ban a nemzetek feletti Európáról szóló és a korlátlan bevándorlást támogató New Pact for Europe nevű tervezetet is, amelyet a konzorcium a Soros-féle Nyílt Társadalom Alapítványokkal (Open Society Foundations) együtt finanszírozott. Mindezekből látható, hogy az RTL Magyarország a magyarországi fogaskereke annak a Bertelsmann-csoport kezében összpontosuló médiabirodalomnak, amely pénzügyi hatalmánál és személyi összefonódásainál fogva megkerülhetetlen befolyással rendelkezik az Európai Unióban. A hálózat olyan témák napirenden tartásával befolyásolja médiáján keresztül

²² Lásd bővebben: https://company.rtl.com/export/sites/rtlunited/galleries/downloads/financial_results/H1-2022/2022.08-RTL-Group-Interim-Results-Report.pdf, 23.

²³ Lásd bővebben: <https://www.politico.eu/article/europe-inc-bertelsmann-business-philanthropy-politics>.

a magyar belviszonyokat, mint az illegális migráció és a nyitott határok támogatása, az LMBTQ-lobbi pártolása, vagy a nemzetek feletti Európa népszerűsítése. Összességében kijelenthető, hogy **bár az RTL Magyarország hazai bevételeiből tartja fenn magát, a mögötte álló konglomerátum piaci kapitalizációja olyan hátszínját biztosít számára, amely miatt egyfelől nem kell aggódnia a nyereségesség fenntartásán, másfelől viszont komoly aggodalomra ad okot, hogy a hírfogyasztók és a kereskedelmi média természetéből fakadóan szórakozni vágyók felé az anyavállalat – a hazai érdekekkel ellentétes – értékeit közvetíti.**

Az LMBTQ-lobbi szírványszíneit viselő RTL Klub-logó a képernyőn 2021. június 15-én

SZABAD EURÓPA

A Szabad Európa Rádió 1993 végéig üzemelt Magyarországon, majd 27 évvel később, 2020. szeptember 6-án indult újra, de már nem rádióként, hanem online multimédiás szolgáltatásként. A hazai portál a washingtoni székhelyű Radio Free Europe/Radio Liberty (RFE/RL) magyarországi leágazásaként működik, a szerkesztőségnek jelenleg 17 munkatársa van.²⁴ A RFE/RL 21 helyi irodájával 23 országban van jelen, 27 nyelven készít tartalmat, amellyel 30 ország közönségét éri el. Több mint 600 főállású újságíró foglalkoztat, nem kevesebb mint 1300 külsős munkatárssal. A működéséhez szükséges költségeket 100 százalékban az Egyesült Államok kongresszusa által elfogadott költségvetésből az United States Agency for Global Media (USAGM) ügynökség biztosítja.²⁵ A szabadeuropa.hu portált a RFE/RL, Inc. Magyarországi Közvetlen Kereskedelmi Képviselete adja ki, amelynek igazgatója Csák Gyula, a szerkesztőség vezetője Vovesz Tibor. A 17 fős budapesti szerkesztőség felét baloldali-liberális fórumoktól igazolták, sokat foglalkoztatott szerzőjük Kerényi György, az MSZP korábbi kommunikációs igazgatója. A hazai leányvállalatot 2020-ban alapították meg, ám ezidáig egyetlen magyarországi pénzügyi beszámolót sem hoztak nyilvánosságra, így a portál működésének költsége ismeretlen.²⁶ Az anyagi ellátottságra azonban következtetni lehet a magyarországi szerkesztőség igazgatójának szavaiból, melyek úgy hangzottak, hogy „a magyar szerkesztőség tisztában van a némileg privilegizált helyzetével, hiszen sem hirdetőik, sem előfizetőik nincsenek”.²⁷ A becsült költségekről egyedül a *The New York Times* számolt be 2019 szeptemberében, amikor a lapnak John Lansing, az USAGM akkori vezetője azt nyilatkozta, hogy a magyarországi portál az Orbán-rendszerrel szemben indulhat újra, költségvetése pedig az évi 750 ezer dollárt is elérheti.²⁸

24 <https://www.szabadeuropa.hu/p/7729.html>

25 <https://pressroom.rferl.org/contacts>

26 Lásd: <https://www.opten.hu/rferl-inc.-magyarorszag-kozvetlen-kereskedelmi-kepviselate-c0112074234.html> és <https://www.nemzeticegtar.hu/nemzeticegtar/cegadatok/0112074234/RFERL-Inc-Magyarorszag-Koezvetlen-Kereskedelmi-Kepviselate>

27 <https://www.habab.hu/2023/01/31/szabad-europa-a-hitelesseg-ereje-vovesz-tibor-igazgato/>

28 <https://www.nytimes.com/2019/09/06/world/europe/radio-free-europe-hungary-orban.html>

Ez forintba átszámítva 263 milliót jelent, ami havi 22 milliós ráfordítás-sal egyenlő. Összefoglalva tehát **a Szabad Európa működését teljes egészében az Egyesült Államok kongresszusa biztosítja az USAGM testületén keresztül**, a portálnak más forrása nincs, reklámokat nem közöl és magánadományokat sem fogad el.

A Szabad Európa függetlensége több oldalról is védett

Az Egyesült Államok szigorú **törvényei és irányelvei** védik objektivitásunkat és pártatlanságunkat:

- az amerikai nemzetközi tartalomszolgáltatást szabályozó törvény (U.S. International Broadcasting Act) a külföldön működő amerikai médiumokat összefogó ügynökség, a USAGM tevékenységét meghatározó jogszabály
- az újságírókat, szerkesztőket a USAGM vezetőitől elválasztó, az amerikai szövetségi közlönyben (U.S. Federal Register) közzétett jogi „tűzfal”

A működés költségelt az Egyesült Államok kongresszusa biztosítja a **USAGM független testületen** keresztül.

Oldalunkon **nincsenek reklámok**, így a hirdetők, gazdasági csoportok **nem befolyásolhatják** a szerkesztőségi munkát.

A Szabad Európa magyarországi szerkesztőségének saját ábrázolása az orgánum hátteréről (forrás: <https://www.szabadeuropa.hu/rolunk>)

ÁTLÁTSZÓ

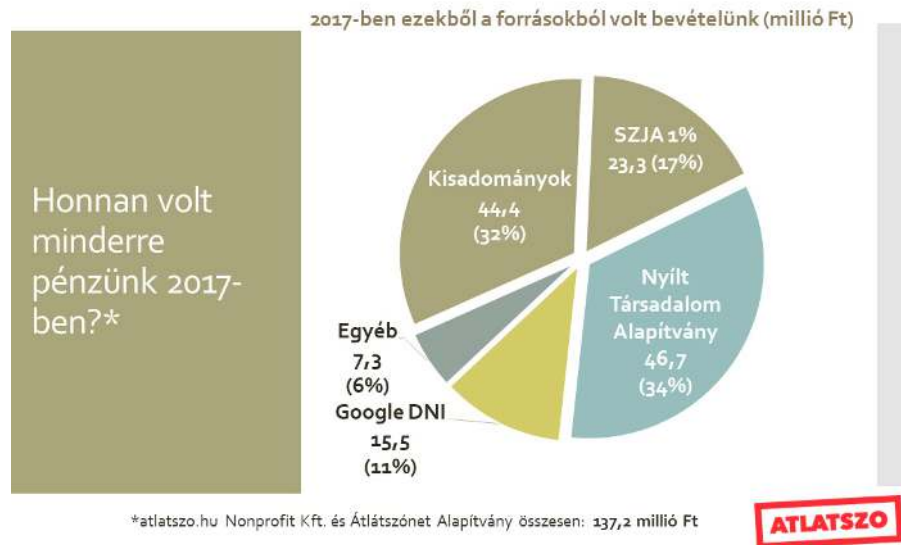
A Magyarországon másfél évtizede létező, magukat tényfeltárónak és oknyomozónak nevező fórumok a 2010-es években aktivizálták magukat. A jogi értelemben civil szervezetként működő, így formálisan közhasznú tevékenységet folytató orgánumok kapcsolati hálója és finanszírozási háttere felveti a kérdést, hogy a korrupció leleplezése és az átláthatóvá tétel jelszava alatt nem a magyar állam és alrendszerei iránti bizalmatlanság keltése, sőt a hazai politikai élet befolyásolása történik-e? Annál is inkább, mivel a három legnevesebb szereplő (Átlátszó, Direkt36, K-Monitor) finanszírozásában változó formában, de arányát tekintve 25–85 százalékban külföldi kormányzati és nemkormányzati szervezetek, ügynökségek és alapítványok vállalnak szerepet.

Az Átlátszó portáljának fenntartója a 2011-ben alapított Átlátszó Non-profit Kft., négy tulajdonosa Bodoky Tamás, Maróy Ákos, Sepsi Tibor és Gáli Csaba. Az elérhető legutóbbi, a 2021-es esztendőről szóló pénzügyi beszámolója szerint „az intézményi támogatás három forrásból származott. A legnagyobb támogatást az Átlátszó Alapítvány (35 millió forint) adta. A Sigrid Rausing Trust 2020-as és 2021-es támogatásából összesen 30,2 millió forintot használt fel a Kft., valamint az Open Society Institute 2020-as támogatásából 2021-ben felhasznált maradvány 17 millió forint volt.”²⁹ Kiderül a továbbiakban, hogy az Átlátszó a 2021-es évre a Soros-alapítvány (név szerint a Foundation Open Society Institute) Független Újságírás Programjának keretében 13 millió forintot kapott, valamint egy másik címen, mégpedig a *Magyar Hang* című hetilap *Átlátszó* nevű mellékletének előállítására, újabb négyet. Ugyanitt olvasható, hogy alapműködésüket 2020–21-ben teljes egészében a Sigrid Rausing Trust állta, mintegy 24,5 millió Ft értékben, amely a 2021–24-es időszakra további 6,7 milliót adományozott. A szervezet honlapján elhelyezett infografikák tovább árnyalják a képet, ezeken ugyanis látszik, hogy 2016–20 között a működési költségek nagyjából felét rendre a „kisadományozók” állták, a fennmaradó rész egyik fele egyéb címen folyt be (díjak, pályázatok, SZJA-felajánlás), a másikat viszont külföldi forrásokból egyenlítették ki.³⁰ Utóbbi forrás nagyrészt nemzetközi alapítványoktól kapták, melyek közül a legbőkezűbbnek az összes juttatás tekintetében a Soros-alapítványhálózat bizonyult (Open Society Foundations, Open Society Initiative for Europe, Nyílt Társadalom Intézet Alapítvány Budapest), amely átlagban az Átlátszó költségeinek negyedét állta, ezt követték a skandináv alapítványok (norvég Fritt Ord Foundation, svéd Sigrid Rausing Trust) a maguk átlag 8 és 30 százalék közötti hozzájárulásával, aztán jöttek a médiamunkával kapcsolatos, többnyire globális nemkormányzati szervezetek (České centrum pro investigativní žurnalistiku, Google Digital News Initiative, Organised Crime and Corruption Reporting Project, Zinc

29 https://atlatzo.hu/wp-content/uploads/2022/07/atlatzo.hu_kiegeszito_melleklet_2021.pdf

30 <https://atlatzo.hu/kozhasznu-nonprofit-kft/>

Network), végül pedig a kormányközi donorok (EU-s forrás, Visegrad Fund). Az önként közölt adatokból könnyen kiolvasható, hogy az Átlátszó misszióját, amely „a közpénzekre és a nemzeti vagyonra vonatkozó adatok hozzáférhetővé tételét szolgálja”, az elmúlt bő félévtizedben **közel felerészét külföldről érkező források finanszírozták, amelyet holtversenyben a globális Soros-alapítvány és a nemzetközi nem-kormányzati donorhálózat küldött.**

Az Átlátszó saját közlése 2017-ben felhasznált forrásainak arányáról
(forrás: <https://atlatszo.hu/kozhasznu-nonprofit-kft>)

DIREKT36

A Direkt36 Újságíró Központ Nonprofit Kft.-t 2014 nyarán alapították, a munkát 2015-ben kezdte meg. Alapító szerkesztői (Pethő András, Sálings Gergő) az Origótól érkeztek, munkatársai többek között a CEU és a Transparency International oknyomozó újságíró-programjának végzettjei, és feltűnően jó amerikai kapcsolatokkal rendelkeznek, amelyet ösztöndíjaik sora is alátámaszt. A Direkt36 kezdetben a 444 felületén, majd a Telexen jelentette meg oknyomozó írásait, többnyire globális, médiával foglalkozó nemkormányzati szervezetek partnereként (Global Investigative Journalism Network, Organised Crime and Corruption Reporting Project). A bevallottan *aktivista újságírást* folytató szervezet önmeghatározása szerint azért létezik, hogy „ellenőrizze a közhatalom gyakorlóit és leleplezze a mindnyájunkat megkárosító visszaéléseket”,³¹ így nem csodálható, ha a 2017-es tevékenységüket összefoglaló PR-kiadványnak egyenesen az *Orbánék és más nagyhatalmú emberek nyomában* címet adták. Ebben az olvasható, hogy a tárgyév összes bevétele kerekítve 46 millió Ft volt, ennek több mint a fele bevallásuk szerint magántámogatóktól érkezett, majdnem a negyede egyéb forrásból, illetve saját vállalkozói tevékenységből származott, a fennmaradó 28 százalék, mintegy 13 millió Ft pedig a Soros György tulajdonolta Nyílt Társadalom Alapítványoktól (7,27 millió) és a norvégiai Fritt Ord Foundations révén érkezett (5,63 millió).³² A honlapon elérhető – igen kevésbé átlátható és a legkevésbé sem részletekbe menő – éves beszámoló tanúsága szerint a fenntartást leginkább „nemzetközi forrásból” és „egyéb bevételekből” finanszírozzák. A külső források eredetével kapcsolatban honlapjukon a következő támogatói logósorot látjuk: Civitates, Creditexpress Group, Foundation for Democracy and Pluralism, Fritt Ord Foundations, Internews, Open Society Foundations, Real Reporting Foundation, Rockefeller Brothers Fund és Sigrid Rausing Trust. Mindezekből az következik, hogy **a Direkt36 forrásainak legalább negyedét-harmadát külföldről biztosítja**, ahol a nagyobbbevű alapok (Fritt Ord, Rockefeller, Sigrid Rausing, Soros György), támogatók (Civitates, Foundation for Democracy and Pluralism), cégek (Creditexpress) és nonprofit szervezetek (Real Reporting Foundation) sora áll rendelkezésükre.

31 <https://www.direkt36.hu/kik-vagyunk/>

32 *Orbánék és más nagyhatalmú emberek nyomában*. Direkt36, 2017. Lásd bővebben: <https://www.direkt36.hu/wp-content/uploads/2018/04/D36-impact-report-2017-HUN.pdf>.

K-MONITOR

„A K-Monitor Iroda 2007 óta küzd a közpénzek átlátható felhasználásáért és a korrupció visszaszorításáért” – állítja magáról a legrégebb óta működő hazai oknyomozó portál.³³ A nyolc munkatársat alkalmazó szervezetnél már csak egy egykori társalapító dolgozik, a jelenlegi ügyvezető igazgató, az Obama-ösztöndíjas Léderer Sándor, akit – erkölcsi bizonyítványba nem kerülő módon – tíz hónapra szóló, két évre felfüggesztett börtönbüntetésre ítélték, mert négy társával együtt 2000 őszén ledöntötte a Regnum Marianum templom emlékhelyén álló fakeresztet.³⁴ A K-Monitor 2021-es költségvetése a következő módon állt össze: „Egyesületünk 2021-ben 104 millió forintból gazdálkodott. Főbb támogatóink voltak: a SRT, az OSIFE, a NED és az Európai Bizottság.” Részletesebben ez azt jelenti, hogy a 2021-es évben a következő támogatási programokból részesültek, melyek közül volt, ami 2020-ban kezdődött és volt, ami 2023-ban is folytatódik: a Sigrid Rausing Trust 2020–21-re 8 millió és 2021–22-re közel 14,3 millió, az Open Society Foundations Initiative for Europe két program révén 11,5 millió és további 5,8 millió, a National Endowment for Democracy (NED) a 2020–21-es időszakra 11,3 millió és a 2021–23-as évekre újabb 9 millió, az Európai Unió Bizottsága egyszer közel 11, másszor újabb 7,2 millió, végül a CEELI Institute 5,8 millió és a német zöldek pártalapítványa, a Heinrich-Böll-Stiftung 3,6 millió. Mindez azt jelenti, hogy a K-Monitor 2021-es bevételeinek 85 százalékát, azaz 104 millió forintból 89 milliót olyan programok ellátására kapta, amelyeket külföldről finanszíroztak (ehhez képes hazai adófelajánlásból csak az éves költségek 5 százaléka folyt be).³⁵ A nagyságrendileg szinte teljes mértékben külföldről finanszírozott szervezetet majdnem egyenlő arányban dotálta a svéd Sigrid Rausing Trust, a Soros-alapítvány európai ügyekkel foglalkozó divíziója, az amerikai kongresszus által fenntartott NED és az Európai Bizottság, hozzájuk képest feleakora arányban szállt be a prágai székhelyű CEELI és a berlini Heinrich Böll

³³ <https://k-monitor.hu/rolunk>

³⁴ Lásd bővebben: https://hvg.hu/itthon/20180419_Obamaosztodijas_magyar_korrupciokutato_Nagy_figyelem_harul_most_a_tersege és <https://index.hu/bulvar/kereszt3>.

³⁵ <https://k-monitor.hu/rolunk>, a Civilzseb segítségével készített K-Monitor Költségvetés 2021 című infografika

Alapítvány. Mindezek alapján állítható, hogy **a magát „civilnek” nevező szervezet távolról sem hazai civiltársadalmi kezdeményezésnek köszönheti forrásait, hanem 85 százalékban külföldi donoroknak**, akik között a dobogós erősorrend 2021-ben hozzávetőlegesen így alakult: Sigrid Rausing Trust, Open Society Foundations, National Endowment for Democracy. A korábbi években e főbb finanszírozók mellett azonban máshonnan is érkezett pénz: 2020-ban például a Holland Külügyminisztériumtól több mint 4,5 millió,³⁶ 2019-ben ugyanennyi, valamint a budapesti székhelyű Nyílt Társadalom Intézet Alapítványtól 7,5 millió,³⁷ 2016-ban a Norvég Civil Támogatási Alapon keresztül 37,6 millió stb.³⁸

³⁶ <https://k-monitor.hu/uploads/EB00526641.pdf>

³⁷ <https://k-monitor.hu/uploads/EB00293678.pdf>

³⁸ <https://k-monitor.hu/uploads/Besz%C3%A1molt%C3%B3-2016-K-Monitor-k%C3%B6zz%C3%A9tett%20.pdf>

LAKMUSZ

Az internetes nyilvánosság ellenőrizetlen, így könnyen tömeges megtévesztést, sőt akár szándékos félretájékoztatást okozó hírfolyama hívta életre a tényellenőrzés (*fact-checking*) gyakorlatát, amely az online média és azon belül a közösségi média felületein terjedő hírek, adatok és az ott tált összefüggések valóságtartalmát hivatott ellenőrizni. Egyre gyakrabban merül fel azonban a kérdés, hogy „ki őrzi az őrzőket”, vagyis hogy a tényellenőröket is ellenőrzik-e? Emiatt szükséges megvizsgálni, hogy a hazai tényellenőrzést kik és milyen forrásból működtetik. A tapasztalatok szerint a magyarországi hivatásos tényellenőrzés a baloldali-liberális médiahálózat kezében van, forrásait 70–30 arányban az Európai Unió, valamint nemzetközi alapítványok, illetve nagyvállalati pályázatok biztosítják.

A tényellenőrzés céljából létrehozott portál 2022. január 11-én a 444 blogjaként indult el, majd 2022. január 15-én a szerkesztőség munkatársai már ettől független, saját oldallal működő „testvérlapként” (aloldalként) mutatkoztak be a 444 podcastjében.³⁹ A lap saját missziója szerint olyan kijelentéseket és információkat ellenőriz, „amelyek széles közönséghez jutnak el és jelentősen befolyásolják a közbeszédet és/vagy potenciálisan kárt okozhatnak”.⁴⁰ Az orgánum kiadója a Magyar Jeti Zrt., amely egyben a 444.hu és a qubit.hu portálok kiadója is. A Lakmusz főszerkesztője a Direkt36-tól érkezett Zöldi Blanka, állandó munkatársai Diószegi-Horváth Nóra, a Mérce egykori főszerkesztője, Neuberger Eszter, a 444 volt újságírója, Német Szilvi, az ELTE és CEU kutatója, valamint Teczár Szilárd (*Magyar Narancs*). A szerkesztőség munkájában részt vesz Záborszky Ede, az AFP hírügynökség újságírója, a 444 kötelékében működő Herczeg Márk és Király András, továbbá Hammer Ferenc és Bajomi-Lázár Péter a Media Universalis Alapítványtól, végül a lap igazgatásáért Erdélyi Péter felel, aki a 444-nél is hasonló feladatokat lát el. A Lakmusz munkáját egész tanácsadótestület segíti, tagjai: Marius Dragomir, a budapesti CEU Center for Media, Data and Society igazgatója, Kapronczay Stefánia, a Társaság a Szabadságjogokért ügyvezető igazgatója, Kotroczó Róbert, az RTL Magyarország hírigazgatója, Joanna Krawczyk, a lengyel *Gazeta Wyborcza* partnerkapcsolati vezetője és a lengyel napilap alapítványának elnöke, Krekó Péter, a Political Capital ügyvezetője, Martin József Péter, a Transparency International magyarországi ügyvezető igazgatója, Pardavi Márta, a Magyar Helsinki Bizottság társelnöke és Josef Trappel, a Salzburgi Egyetem médiapolitika és médiagazdaságtan professzora. A Lakmusz az Európai Bizottság támogatásával jött létre, a pályázatot a Magyar Digitális Média Obszervatórium (Hungarian Digital Media Observatory, HDMO) nevű konzorcium nyújtotta be, amelyet a Magyar Jeti Zrt. a francia AFP hírügynökséggel (amely a Facebook magyarországi tényellenőre is egyben⁴¹), továbbá az ELTE-n működő, már szóba került Media Universalis Alapítvánnyal és a szintén francia ePressPack webes fejlesztővel együtt

39 <https://444.hu/2022/01/15/erezzek-a-politikusok-a-kenyszert-hogy-elmondjak-hol-vannak-a-bizonyitekok>

40 <https://www.lakmusz.hu/indul-a-lakmusz/>

41 <https://www.facebook.com/formedia/mjp/programs/third-party-fact-checking/partner-map>

hozott létre. A HDMO 2023 januárjától további 30 hónapra kötött szerződést az Európai Bizottsággal, a konzorciumhoz pedig csatlakoztak a Political Capital és a Mérték Médiaelemző Műhely kutatói, illetve az Idea Alapítvány tudatos médiafogyasztással foglalkozó munkatársai is. A HDMO 2023-tól hivatalosan is tagja lett az Európai Bizottság által 2020-ban életre hívott Európai Digitális Média Obszervatóriumnak (European Digital Media Observatory, EDMO), aminek célja, hogy „koordinálja a tagországokban működő tényellenőrző központok és szerkesztőségek munkáját”.⁴² Az EDMO jelenleg tizennégy uniós országban működik (beleértve Magyarországot is), a határokon átnyúló munkát pedig a firenzei European University Institute koordinálja, amelyet a Soros György által alapított Open Society Foundations 2019-ben 11 ezer dollárral, míg 2020-ban 110 ezerrel, majd további 50 ezerrel támogatott.⁴³ Ami a Lakmusz működési költségével kapcsolatban tudható, az a V4NA hírügynökségnek köszönhető, amely nyilvánosságra hozta a Magyar Jeti Zrt. 2021-es évre vonatkozó beszámolóját, ugyanis a szervezet forráseloszlása ennek kiegészítő mellékletében szerepel. A Lakmusz 2021. évi felhasznált forrásai eszerint három részből tevődtek össze: egyrészt a Google által kiírt Digital News Initiative Innovation Funding pályázatából, másrészt a Network of European Foundations (NEF) támogatásából, végül harmadrészt egy Európai Bizottság által kiírt pályázatból (*Financing of pilot projects and preparatory actions in the field of Communications Networks, Content and Technology*). Mindez összesen 114 357 000 forint értékben.⁴⁴ A NEF egy olyan együttműködési hálózat, amely „filantróp alapítványokat” köt össze világszerte annak érdekében, hogy közösen finanszírozzanak olyan projekteket, amelyek „hozzájárulnak a társadalmi kohézióhoz és elősegítik a demokratikus értékeket”.⁴⁵ A brüsszeli székhelyű, tizenkét ország alapítványának forrásait kezelő hálózat tagjai többek között az osztrák Erste Bank alapítványa, a norvég Fritt Ord Foundation, a Soros-féle Open Society Foundations, a brüsszeli székhelyű Philanthropy Europe Association és a stuttgarti Robert Bosch Stiftung. Összefoglalva elmondható, hogy **a Lakmusz költségvetésének 70 százalékát az Európai Bizottság állja, a pályázathoz szükséges 30 százalékos önrészt pedig a Magyar Jeti Zrt. biztosítja, amely azonban ezt a Network of European Foundations alapítványhálózattól és a Google pályázati forrásaiból nyeri.**

⁴² <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/policies/european-digital-media-observatory>

⁴³ https://www.opensocietyfoundations.org/grants/past?filter_keyword=European+University+Institute

⁴⁴ <https://v4na.com/nagyvilag/kitol-fuggenek-a-fuggetlen-tenyellenorok-a-lakmusz-mogott-allo-penzugyi-es-politikai-birodalom-3-resz-100284/>

⁴⁵ <https://www.nef-europe.org/about-us/>

MÉDIAPOLARITÁS

A külföldről finanszírozott magyarországi sajtótermékek részéről gyakran elhangzó érv, hogy ők maguk nem politikai szereplők és munkatársaik sem kormányellenes politikai aktivisták, hanem csupán kormánykritikus újságírók, akiknek célkitűzése kizárólag a kormányzat objektív ellenőrzése és minden létező politikai szempont tárgyilagos bemutatása.

Ennek az állításnak a valóságtartamát vizsgálta meg a XXI. Század Intézet egy kvantitatív médiakutatás keretében, melynek során a 444, az Átlátszó, a Direkt36, a Lakmusz, az RTL híroldala, a Szabad Európa és a Telex online felületein 2022 februárjában megjelenő, magyar politikai relevanciával bíró cikkek polaritását vizsgálta. A polaritásvizsgálat során arra voltunk kíváncsiak, hogy az adott cikk a magyar kormány szemszögéből vizsgálva pozitív, negatív vagy semleges polaritással rendelkezik-e.

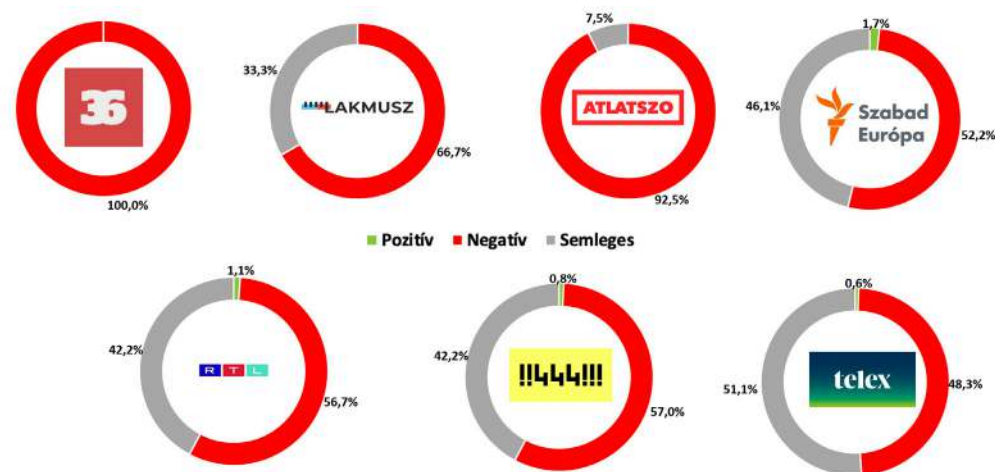
A vizsgált időszakban összesen 1139 darab magyar politikai relevanciával bíró cikk jelent meg a vizsgált tartalomgyártók felületein, amelyeknek **54,2 százaléka volt negatív, azaz előnytelen a magyar kormányra nézve, míg a pozitív, tehát a magyar kormányra nézve előnyös hírek aránya csupán 0,8 százalék volt.** Ez azt jelenti, hogy az ezekben a sajtótermékekben megjelent politikai hírek több mint fele a kormány társadalmi megítélését rombolta, miközben ezzel ellentétes hatást csupán a hírek kevesebb, mint egy százaléka válthatott ki az olvasóban. Mindez jól mutatja, hogy **ezeknek a médiatermékeknek valójában nem az objektív és kiegyensúlyozott tájékoztatás a céljuk, hanem kormányellenes politikai aktivistaként viselkednek,** céljuk a kormányba vetett társadalmi bizalom rombolása.

Az Átlátszó, a Direkt36 és a Lakmusz lényegesen kevesebb, ugyanakkor hosszabb cikket jelentet meg, nem klasszikus hírportálként működnek, hanem mindig valamilyen politikai jelenség átfogó bemutatása, értelmezése a céljuk. A vizsgált időszakban a Direkt36 portálján kizárólag a kormány számára erőteljesen negatív polaritású írás jelent meg, az Átlátszó esetében ez az arány 92,5 százalékos, míg a Lakmusz oldalán

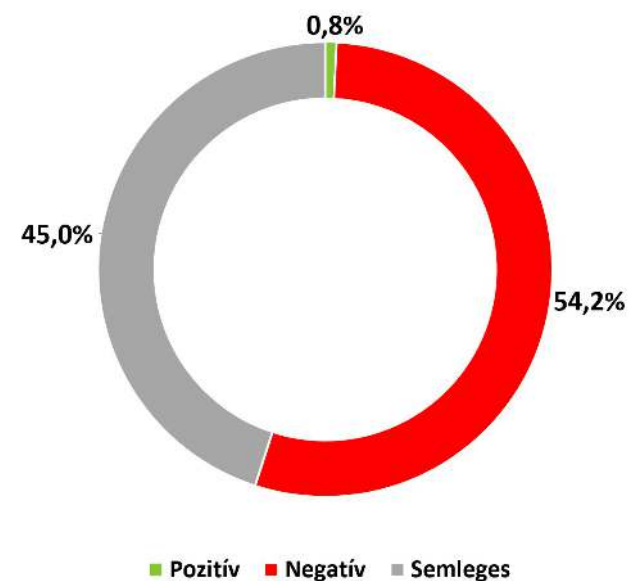
66,7 százalékos volt. Utóbbi kapcsán ez azért különösen meglepő, mert a portál magát tényellenőrnök nevezi és azt állítja, hogy minden politikai oldallal egyenlő mértékben foglalkozik; a valóság ezzel szemben az, hogy **egy-két cikktől eltekintve kizárólag a kormányzati vagy a jobboldalhoz köthető szereplők negatív színben történő feltüntetését végzik**, tényellenőrzésnek nevezve az aktivista újságírást.

A hagyományos hírportálokhoz hasonló tevékenységet folytatnak a 444, a Szabad Európa, az RTL és a Telex internetes oldalain. Mivel ezeken a felületeken lényegesen több tartalom jelenik meg, így a semleges hírek aránya is magasabb volt a vizsgált időszakban, azonban a Telex kivételével egyik felületen sem csökkent 50 százalék alá a kormány számára negatív hírek aránya. A hírportálok közül a legerősebben kormányellenes tartalomelőállító a 444 volt, melynek felületén a magyar politikai relevanciával bíró hírek 57 százaléka volt negatív a kormányzat szemszögéből. Az RTL hírportálján ez az arány szintén megközelítette az 57 százalékot, a Szabad Európa oldalán 52,2 százalék, míg a Telexen 48,3 százalék volt. A kormány számára előnyös hírek aránya a Szabad Európa oldalán volt a legmagasabb, ám ott is mindössze 1,7 százalék, ami összesen két cikket jelentett.

Érdekeség, hogy sokszor előfordult ezeken a médiafelületeken, hogy a távirati iroda által közölt objektív beszámolót valamelyik kormányzati szereplő – legfőképpen Orbán Viktor miniszterelnök – előnytelen fotójával ábrázolták, melynek célja a közösségi médiában való magasabb interakciószám elérése volt. Ugyancsak jól példázza e sajtótermékek politikai elfogultságát, hogy a 444 esetében gyakori jelenség, hogy a Kormányinfóról úgy tudósítanak, hogy megtévesztő módon cirill betűkkel írják ki a „Kormányinfó” szót, ezzel is erősítve azt az ellenzéki narratívát, miszerint a magyar kormány oroszpartí volt.

Összes vizsgált sajtótermék

A vizsgált médiumok kormányellenes elfogultságának aránya 2023 februárjában
(Deák Dániel)

A STRUKTURÁLIS FINANSZÍROZÁS CÍMZETTJEI

444	Heinrich-Böll-Stiftung, Oak Foundation
Átlátszó	České centrum pro investigativní žurnalistiku, Európai Bizottság, Fritt Ord Foundation, Google Digital News Initiative, Open Society Foundations, Organised Crime and Corruption Reporting Project, Sigrid Rausing Trust, Visegrad Fund, Zinc Network
Direkt36	Civitates, Creditexpress Group, Foundation for Democracy and Pluralism, Fritt Ord Foundations, Internews, Open Society Foundations, Real Reporting Foundation, Rockefeller Brothers Fund, Sigrid Rausing Trust
K-Monitor	Heinrich-Böll-Stiftung, National Endowment for Democracy, Norvég Civil Támogatási Alap, Open Society Foundations, Sigrid Rausing Trust
Lakmusz	Európai Bizottság, Google Digital News Initiative, Network of European Foundations
Partizán	Foundation for Democracy and Pluralism, German Marshall Fund of the United States, National Endowment for Democracy
Szabad Európa	United States Agency for Global Media
Telex	amerikai nagykövetség, Economia, Government of the Netherlands Human Rights Fund, <i>Helsingin Sanomat</i> , US Department of State Bureau of Democracy, Human Rights, and Labor

FOGALMAK

aktivista újságírás

a finanszírozó céljait szolgáló, a közvéleményben rejtetten érvényesülő médiamunka

donor

működési célra közvetetten vagy közvetlenül forrást biztosító finanszírozó szervezet (alapítvány, állam, kormányzati szerv, nemkormányzati szervezet, nemzetközi szervezet, tőkealap, vállalat)

indirekt befolyásszerzés

közvetett, rejtett vagy áttételes úton való hatásgyakorlás

kulturális erőforrás

egy nemzet/állam teljes humánszféráját, lakossága kognitív erejét és társadalmi képzeletét meghatározó képesség

külföldről finanszírozott média

egy ország területén műsort/tartalmat szolgáltató, de anyagi forrásait tekintve azon kívülről fenntartott tömegközvetítő eszköz, amely a küldő fél érdekeit szolgálja

médiaszuverenitás

a tömegközvetítés és az állam stabilitása közötti kölcsönös összefüggés

strukturális finanszírozás

összegben és/vagy időben meghatározó anyagi támogatás, amely a forrást biztosító donor stratégiai céljait szolgálja

tényellenőrzés

hivatalosan az álhírek és fél igazságok kiszűrését célzó, a tényeket objektív módon bemutató munka, amely a gyakorlatban a politikai elköteleződést álcázó manipulatív tevékenység

K

KÖZÉP- ÉS KELET-EURÓPAI
TÖRTÉNELEM ÉS TÁRSADALOM KUTATÁSÁÉRT
ALAPÍTVÁNY